_ZNACZENIE CZYNU JANA PALACHA WE WSPOMNIENIACH ŚWIADKÓW

JIŘÍ SOVADINA
(Przetłumaczenie Marta Chwalinska-Stach)

„Kiedy Jan Palach się podpalił, to uczucie, które do mnie powraca, to ból. Martwiliśmy się o jego umieranie, nie wiedzieliśmy, w jak ciężkim jest stanie i czuliśmy, że prawdopodobnie nie przeżyje, ale będzie cierpieć. A w tym samym czacie wciąż gdzieś brzmiało to jego wyzwanie: nie poddawajcie się. Tak więc człowiek tak naprawdę nie mógł do końca poddać się smutkowi. Był to raczej obowiązek, by nie zapomnieć, że ktoś był gotów oddać życie, aby zwrócić uwagę na fakt, że życie bez wolności jest rzeczywiście gorsze, niż śmierć".

Dana Němcová, psycholog, była rzeczniczka Charty 77

„Cała atmosfera [pogrzebu JP, przyp. red.] była naznaczona tym, że młody człowiek poświęcił się nie dlatego, by sam coś naprawdę osiągnąć, by mieć z tego jakieś korzyści, ale że nakreślił swego rodzaju symbol, że on po prostu nie mógł pogodzić się z ... okupacją kraju i tymi warunkami, które następnie się pojawiły w ramach tej presji, że protestuje, dodając do tego protestu jakieś takie wewnętrzne znaczenie ... na tych ulicach było widać, że jest to absolutnie niezwykły czyn, jeśli popatrzycie na te historyczne zdjęcia, widać na tych twarzach naprawdę głębokie zaangażowanie, a zarazem takie niewypowiedziane pytanie, co to znaczy dla mnie, dla tych młodych ludzi – zadawałem sobie to pytanie – kiedy przygotowywałem kazanie, czym to właściwie jest? Czy to jest samobójstwo, czy to jest samopoświęcenie? Jaką wiadomość ukrywa w sobie ten czyn? ... On niczego nie zyskał, zrobił to, aby nas zatrzymać w naszej życiowej podróży, aby powiedzieć nam, zadaj sobie pytanie, co jesteś gotów zrobić dla tego kraju, co poświęcić".

Jakub Schwarz Trojan, ksiądz ewangeliczny, nauczyciel akademicki

„Nie sądzę, że samobójstwo to metoda, by coś osiągnąć, ale muszę powiedzieć, że nie mogę sobie wyobrazić, co w tym czasie, po tym całym strzelaniu, po olbrzymich demonstracjach, wiecach, płomiennych przemówieniach, co jeszcze mogłoby poruszyć tych ludzi... Wtedy, w styczniu `69 i później, wiele razy rozmawialiśmy i zastanawialiśmy się, czy ofiara Palacha miała sens. Oczywiście, że miała, ponieważ za jej pomocą... przypomniała ludziom, że to, co się dzieje, że to nie jest zabawa, że chodzi o życie, o jedno ludzkie życie. Palach udowodnił, że ten ustrój, ten system normalizacji, boi się umarłego. Grób przeniesiono po cichu, bez napisu, wszystko zniknęło, nie wolno było przypominać, a ten pomnik, to wspomnienie, stało się tradycją. Myślę, że w czasach normalizacji, wszyscy naprawdę wiedzieli, kim był Jan Palach i że było to takie przypomnienie, że nie wszyscy się poddali. Tak, myślę, że to wszystko miało wielki sens".

Petruška Šustrová, publicystka i tłumaczka

„Gdy Jan Palach się podpalił, byłam wtedy w Polsce. Przyjechałam do Pragi, kiedy był jeszcze taki nastrój ogólno krajowych emocji, ale szalenie szybko się to rozeszło. I zobaczyłam ten moment, kiedy to się załamało... zdałam sobie z tego sprawę, że było to kilka dni później, kiedy podpalił się Jan Zajíc, że ludzie nie chcą już o tym mówić... że jeszcze miesiąc temu ten spalony student, który się poświęcił – Jan Palach – był

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE
Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.

bohaterem narodowym, a miesiąc później inny młody człowiek, który po prostu chciał to zrobić, by powód, dla którego Palach się podpalił, nie został zapomniany, już nikogo nie interesował.

Ludzie jakoś sobie zdali sprawę, że jeśli bunt wymaga takich poświęceń, to oni nie są w stanie tego zaakceptować i wolą raczej zrezygnować... To jest takie głębokie historyczne i filozoficzne pytanie... czy ofiara jakiegoś cieśli z Judei sprzed dwóch tysięcy lat ma sens. Prawdopodobnie miała sens, ponieważ zmieniła historię świata. Dała ludziom nową religię. Jan Palach oczywiście nie miał tak uniwersalnego wpływu, jak Jezus Chrystus, ale jego czyn postawił pytania dotyczące swobody, granic ofiary, które są niezbędne, aby każdy naród miał swoją własną tożsamość. Myślę, że bez jego czynu, Czesi byli innym narodem".

Agnieszka Holland, polska reżyserka

„...człowiek na nowo, po czasie uświadamia sobie, jakie znaczenie ma czyn jednostki. Nawet, jeśli jest bezwzględny. Poza tym, ten człowiek poświęcił samego siebie, ale nie był to terrorysta, a mianowicie, żeby za pomocą śmierci drugiego chciał wywrzeć wpływ na społeczeństwo... Potem, przez te lata, kiedy prawie o nim nie mówiono... wiele razy mówiłam sobie, jak musiała czuć się jego matka, jego brat, tak ogólnie. Myślałam, że to jest świństwo, że ludzie zapominają o tym człowieku. I byłam bardzo zadowolona, kiedy w 1989 roku w styczniu, była to 20 rocznica, kiedy udało się go przypomnieć. I pomyślałam wtedy, że to jest w porządku, że ten chłopak naprawdę nie umarł na próżno".

Jiřina Šiklová, socjolożka

„Palach był ofiarą w inny sposób, niż cywilne ofiary okupacji, które zginęły w dniach sierpnia. On poniósł swoją ofiarę świadomie i dobrowolnie – a przez nią brzmiało posłanie nieskończenie ważniejsze, niż to, które zapisał w pożegnalnym liście.
Kiedy człowiek drugiemu coś daje, „ofiaruje" – na to potrzeba czasu lub pieniędzy-, pokazuje mu, że szanuje go bardziej, niż wartości, z których poprzez ten dar zrezygnował. Jan Palach pokazał nam, że szanuje nas bardziej, niż swoje własne życie. Że troszczy się o to, byśmy się nie skrzywili – i ceni to bardziej (a także nas i naszą ludzką godność), niż swoje przetrwanie...
Ofiara Palacha najpierw mnie doprowadziła do podjęcia decyzji, że nie będę emigrować, choć do kraju tego zbliżają się ciężkie czasy, a mi na pewno nie będzie łatwo, ale obiecałem sobie, że za wszelką cenę nie dam się komunistom kupić, ani zastraszyć, a kiedy potem w latach osiemdziesiątych, na przesłuchaniach mi grożono czy coś obiecywano, zawsze wspominałem Palacha i miałem siłę, by powiedzieć nie. Ja naprawdę nie jestem urodzonym bohaterem, może bez wspomnień o Janie Palachu by mi się to nie udało. Wiem z wielu osobistych świadectw, że w życie wielu osób Palach wkroczył tak, że nie skapitulowali wewnętrznie przed cynizmem normalizacji".

Tomáš Halík, ksiądz katolicki

Źródła:
Zapisy wypowiedzi świadków: http://vernyzustanu.cz/
BLAŽEK, Petr – JAREŠ, Jakub – EICHLER, Patrik a kol.: Jan Palach ´69. Praha 2009.

Na podstawie lektury wspomnień wybitnych przedstawicieli czeskiego społeczeństwa podsumuj, w jaki sposób świadkowie postrzegają czyn Jana Palacha. Co dla nich oznaczał? Odpowiedzi wpisz do tabelki.

Które spostrzeżenia i postawy mogą być inspiracją dla naszego współczesnego życia?

Przeszukaj Internet i stwórz krótkie opisy cytowanych osób. Zaznacz, jakie były ich losy w okresie normalizacji.

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.

	Znaczenie czynu Palacha	Inspirująca myśl	Opis osoby
DANA NĚMCOVÁ			
JAKUB SCHWARZ TROJAN			
PETRUŠKA ŠUSTROVÁ			
AGNIESZKA HOLLAND			
JIŘINA ŠIKLOVÁ			
TOMÁŠ HALÍK			

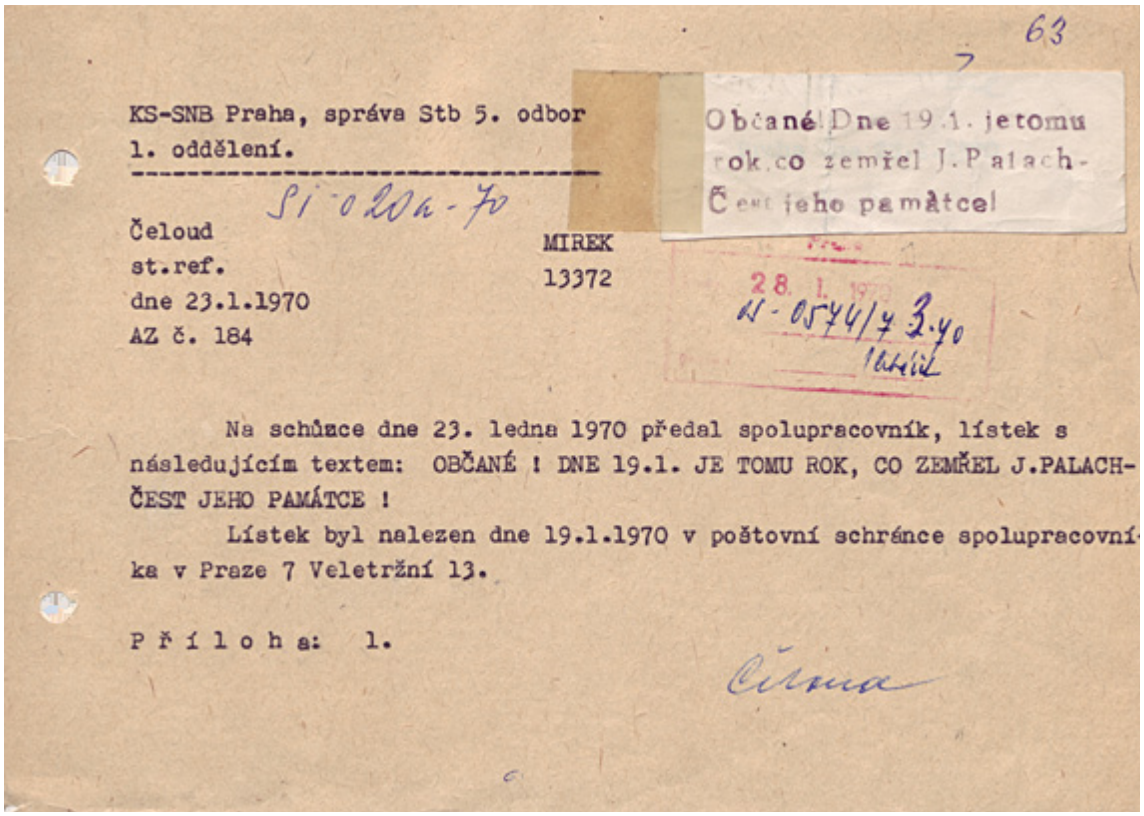

Znajdź informacje o życiu i samospaleniu Polaka Ryszarda Siwca. Porównaj miejsce, cel i wpływ jego protestu z Janem Palachem.

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.

Dokładnie przeanalizuj dokumenty z tamtego okresu.
Określ, kto jest ich autorem, w jaki celu i dla kogo powstały.

63

KS-SNB Praha, správa Stb 5. odbor
1. oddělení.

Občané! Dne 19.1. je tomu rok, co zemřel J. Palach - Čest jeho památce!

Si-020a-70

Čeloud
st.ref.
dne 23.1.1970
AZ č. 184

MIREK
13372

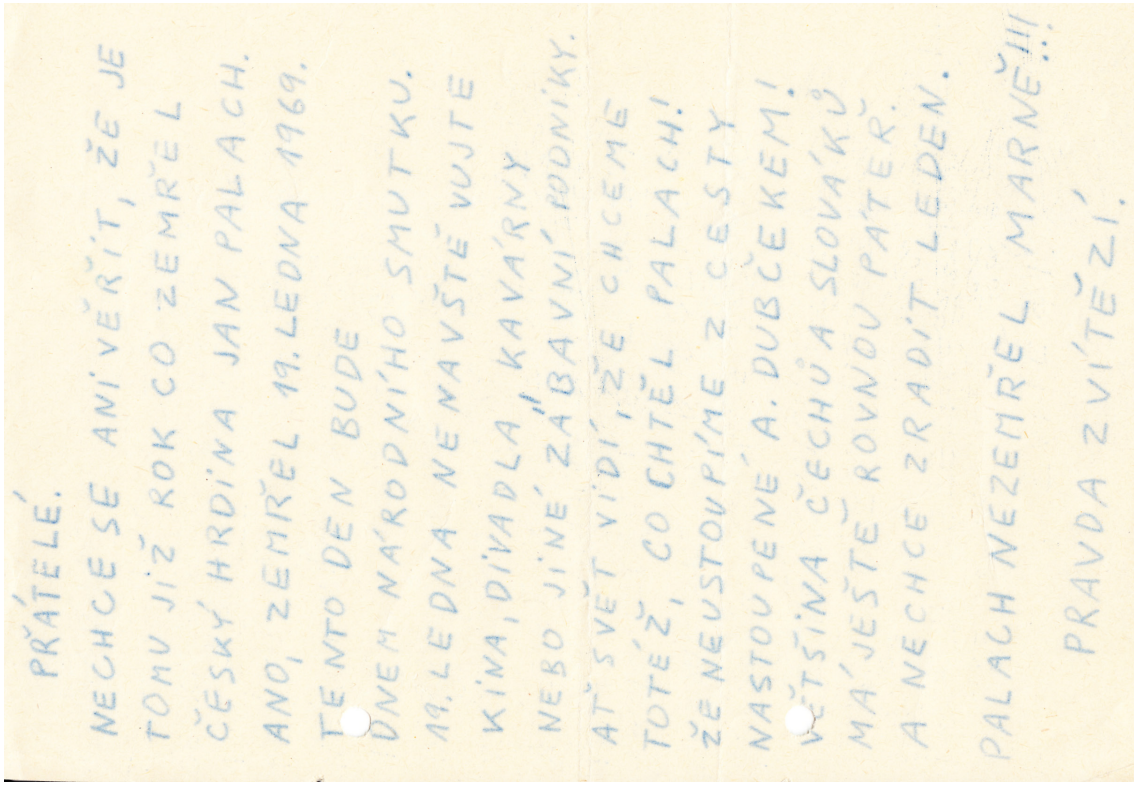
28. 1. 1970
N-0574/7 3.70

Na schůzce dne 23. ledna 1970 předal spolupracovník, lístek s následujícím textem: OBČANÉ ! DNE 19.1. JE TOMU ROK, CO ZEMŘEL J.PALACH- ČEST JEHO PAMÁTCE !

Lístek byl nalezen dne 19.1.1970 v poštovní schránce spolupracovníka v Praze 7 Veletržní 13.

P ř í l o h a: 1.

Zdroj: ABS

PŘÁTELÉ.
NECHCE SE ANI VĚŘIT, ŽE JE
TOMU JIŽ ROK CO ZEMŘEL
ČESKÝ HRDINA JAN PALACH.
ANO, ZEMŘEL 19. LEDNA 1969.
TENTO DEN BUDE
DNEM NÁRODNÍHO SMUTKU.
19. LEDNA NENAVŠTĚVUJTE
KINA, DIVADLA, KAVÁRNY
NEBO JINÉ ZÁBAVNÍ PODNIKY.
AŤ SVĚT VIDÍ, ŽE CHCEME
TOTEŽ, CO CHTĚL PALACH!
ŽE NEVSTOUPÍME Z CESTY
NASTOUPENÉ A. DUBČEKEM!
VĚTŠINA ČECHŮ A SLOVÁKŮ
MÁ JEŠTĚ ROVNOU PÁTEŘ.
A NECHCE ZRADIT LEDEN.
PALACH NEZEMŘEL MARNĚ!!!
PRAVDA ZVÍTĚZÍ.

Zdroj: Libri prohibiti

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.

ZAPIS TEKSTU DOKUMENTÓW:

KS (Komisja obwodowa) SNB (Służby Bezpieczeństwa) Praga, zapis SB 5. komisja
1. wydział
[...]
Na spotkaniu w dniu 23 stycznia 1970 współpracownik przekazał gryps następującej treści: OBYWATELE DNIA 1.19 MINĄŁ ROK OD KIEDY ZMARŁ J. PALACH- CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI!
Zapis został znaleziony w dniu 19 stycznia 1970 w skrzynce pocztowej współpracownika w Pradze 7, ulica Veletržní 13.

„Przyjaciele.
Nawet nie chce się wierzyć, że minął już rok, kiedy zmarł czeski bohater Jan Palach. Tak, zmarł w dniu 19 stycznia 1969 roku, dzień ten będzie dniem żałoby narodowej. 19 stycznia nie chodźcie do kin, teatrów, kawiarni i na inne rozrywki. Niech świat zobaczy, że chcemy tego samego, co chciał Palach! Że nie zboczymy z drogi raz obranej przez A. Dubčeka! Większość Czechów i Słowaków wciąż jeszcze posiada prosty kręgosłup. I nie chce zdradzić stycznia.
Palach nie umarł na marne!!!
Prawda zwycięży“

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.